

Sơn Nam

## Bắt sấu rừng U Minh Hạ

VNTHUQUAN.NET, 2009.



Nơi sông rạch, cá sấu là giống hung hăng nhất. Có điều đáng chú ý là chúng không thích những chốn sông sâu nước chảy, có sóng gió. Chúng lên tận ngọn cù, tìm nơi yên tĩnh, chật hẹp. Vùng U Minh hạ, sấu thường đi ngược sông ông Đốc, rạch Cái Tàu vào giữa rừng tràm.

Tại sao vậy

Tuy là thích ăn thịt người, loại sấu vẫn tìm cá làm món ăn chánh. Rừng U Minh hạ thuộc về loại tràm thủy(1)cá sanh sôi nẩy nở rất nhanh chóng; lên đó tha hồ mà ăn.

Đến mùa nắng hạn rừng khô, sấu khỏi phải trở về sông Cái Trong rừng có sẵn nhiều ao, nhiều lung(2), sấu cứ gom vào đó mà lập căn cứ sanh con đẻ cháu, năm này qua năm khác, cứ như vậy cho tới khi người Việt Nam ta đổ tràn xuống rạch Cái Tàu mà lập nghiệp. Ban

đầu, họ ngỡ rằng sấu chỉ ở dưới sông, sau khi câu được chừng năm mười con sấu ở ngọn rạch họ định ninh cho là sấu đã giảm bớt...

Mười phần chết bảy còn bạ Mãi đến khi có người lên rừng ăn ong(3) chạy về loan báo:

- Sấu ở giữa rừng nhiều như trái mù u chín rụng!

So sánh như vậy, không phải là quá đáng! Dân làng xúm nhau lên rừng để nhìn tận nơi Cái ao lớn ước một công đất, bên bờ, dưới nước, toàn là lau sậy, dây cóc kèn(4). Sấu nổi lên, chen vào những bức tranh màu xanh ấy những vệt đen chi chít: con thì nằm dài như chiếc xuồng lườn (5), con thì dùng hai chân trước mà vạch sậy, ngóng mỗ xéo lên trời như họng súng thần công đại bác. Biết có loài người đến quan sát, chúng vẫn điềm nhiên sưởi nắng, bất cạ Duy có con sấu già trợn mắt hướng về lũ người rồi bò thối lui vào giữa lòng ao, để thủ thế. Dân làng nhìn nhau như ra lệnh rút lui Nghi ngờ gì nữa! Con sấu nọ có đốm đỏ ngay giữa tam tinh(6). Nó là "sấu chúa" sống lâu đời, nhiều phen kịch chiến với loài người Khi ở trên cạn, sấu không nguy hiểm bằng một con rắn hổ. Sấu chúa khôn lắm, nó toan dụ địch thủ vào hang của nó nơi nước sâu Trong số người khi này, có kẻ cẩn thận mang theo mác thông(7), lao, ná lầy, nhưng họ dư hiểu rằng mớ khí giới ấy chỉ có hiệu lực đối với cạp, heo rừng. Đằng này, sấu lại là loài ở nước, ở bùn lầy Chổng xuồng vào thì ao quá cạn, còn đi bộ xuống thì lún ngập gổ!

Cái ao sấu ở ngọn rạch Cái Tàu đã bị phát giác. Tin ấy đồn đãi lần lần, thấu đến tai ông Năm Hên, người thợ già chuyên bắt sấu ở Kiên Giang đạo (8), tức là vùng Rạch Giá ngày nay ông bơi chiếc xuồng ba lá nhỏ đến địa phận làng Khánh Lâm, ngọn rạch Cái Tàu Trong xuồng, có vồn vện một lọng nhang trần(9) và một hũ rượu

Từ sớm tới chiều, ông bơi xuồng tới lui theo rạch mà hát:

Hồn ở đâu đây

Hồn ơi! Hồn hỡi!

Xa cây xa cối,

Xa cội xa nhành,

Đầu bãi cuối gành

Hùm tha, sấu bắt

Bởi vì thất ngật

Manh áo chén cơm

U Minh đỏ ngòm,

Rừng chàm xanh biếc!

Ta thương ta tiếc,

Lập đàn giải oan...

Giọng nghe ảo não, rùng rợn. Dân làng thấy chuyện kỳ lạ, xuống đứng dưới bến để nhìn kỹ. Đoán chừng ông lão nọ là người có kỳ tài, họ mời ông lên nhà, làm thịt gà, mua rượu thết đãi

Sau khi tự xưng danh tánh, ông bảo:

- Nghe đồn có ao sấu, tôi chẳng nệ đường xa để tới xứ Khánh Lâm này

- Té ra ông thợ câu sấu!

ông Năm Hên lắc đầu:

- Thợ bắt sấu chứ không phải thợ câu Hai nghề đó khác nhau Câu thì dùng lưới sắt, móc mồi bằng con vịt sống. Đó là ở dưới nước.

Đề này tôi chuyên bắt sấu trên khô, không cần lưới

- Vậy chứ ông bắt bằng gì?

- Tôi bắt bằng... hai tay không.

Ai nấy ngạc nhiên. ông Năm Hên cười giòn:

- Bà con cô bác không tin sao

Ai nấy nửa tin nửa nghị Họ cố nhớ lại cách bắt sấu của mấy người thợ nào đến giờ. Bắt sấu bằng hai tay không quả là phi phàm, thế gian hi hữu Không lẽ ông Năm Hên này lại nói láo để lường gạt, ổng nào đã mở miệng xin tiền bạc cơm gạo gì của xóm này! Ai nấy nôn nao, thiếu điều muốn năn nỉ ông đi bắt sấu tức thì để coi thử cách thức.

- Thưa ông, chừng nào ông ra nghề để cho dân làng chúng tôi được mừng? Nếu cần tiếp giúp chuyện chi, chúng tôi sẵn sàng. ở xóm này thiếu gì trai lực lưỡng đã từng gài bẫy cọp, săn heo rừng.

ông Năm Hên đáp:

- Sáng mai sớm, đi cũng không muộn. Tôi cần một người dẫn đường đến ao cá sấu đó. Có vậy thôi! Chừng một giờ đồng hồ sau là xong chuyện! Sấu ở ao giữa rừng, tôi bắt nhiều lần rồi Bà con cứ tin tôi Xưa nay, bị sấu bắt là người đi ghe xuống hoặc ngồi rửa chén dưới bến, có bao giờ sấu rượt người ta giữa rừng mà ăn thịt? Tôi đây không tài giỏi gì hết, chẳng qua là biết mưu mẹo chút ít, theo như người khác thì họ nói đó là bùa phép để kiếm tiền. Nghề bắt sấu có thể làm giàu được ngặt tôi không mang thứ phú quí đó. Nói thiệt với bà con: cha mẹ tôi sanh ra chỉ có hai anh em tụi tôi Anh tôi xuống miệt Gò Quao phá rừng lập rẫy hồi mười hai năm về trước. Sau được tin cho hay: anh bị sấu ở Ngã ba Đình bắt mất. Tôi thề quyết trả thù cho anh. Cực lòng biết bao nhiêu khi nghe ở miệt Rạch Giá, Cà Mau này có nhiều con rạch, ngã ba, mang tên Đầu Sấu, Lưng Sấu, Bàu Sấu, sau này hỏi lại tôi mới biết đó là nơi ghê gớm, hồi xưa lúc đất còn hoang. Rạch Cà Bơ He, đó là chỗ sấu lợi nhiều, người Miên sợ sấu không dám đi qua nên đặt tên như vậy, cũng như phá

Tam Giang, trường nhà Hồ của mình ngoài Huế.

Sáng hôm sau, ông Năm Hên đi lên ao sấu, có Tư Hoạch một tay ăn ong rất rành địa thế vùng Cái Tàu dẫn đường. Nhiều người nài nỉ xin đi theo ông Năm Hên cản lại:

- Đi nhiều chộn rộn lắm. Tôi không giấu nghề với bà con đâu Có Tư Hoạch đi theo coi mạ

Đã quá giờ Ngọ.

Ngóng về phía ao sấu U Minh hạ, ai nấy đều thấy một làn khói đen bốc lên. Ban đầu ngỡ là cháy rừng, chập sau, khói lùn xuống. Trong lúc đó, bà con xóm Cái Tàu lo nấu cơm, mua rượu đợi chiều làm tiệc ăn mừng. Nhưng ngạc nhiên làm sao, trời về xế, lúc ai nấy đang nghỉ trên nhà, bỗng nghe tiếng kêu réo từng hồi:

- Bà con ơi! Ra coi sấu Bốn mươi lăm con còn sống nhần.

Rõ ràng là giọng Tư Hoạch.

- Diệt kè ! Diệt kè! Tôi là Tư Hoạch đi bắt sấu về đây Bà con coi sấu lợi có hàng dưới sông mình nè! Một đời người mới có một lần.

Dưới sông, Tư Hoạch ngồi trên xuống, bơi nhẹ nhẹ như đi dạo mát. Tiếp theo lái xuống là một bầy sấu, con này buộc nối đuôi con kia, đen ngòm như khúc cây khô dài Mỗi con sấu, hai chân sau thúc kê trên lưng, hai chân trước tự do, quạt nước cầm chừng như tiếp sức với Tư Hoạch để đẩy chiếc bè quái dị kia đi nhẹ nhàng. Thực tế hay là chiêm bảo Người thì đứng há miệng sừng sốt rồi toan chạy vào nhà trốn. Người khác khấn vái lâm râm, e nay mai xóm này bị trừng phạt của quỷ thần. Vài người dạn hơn, bơi xuống ra giữa sông, nhìn bầy sấu nọ cho tỏ rõ rồi rước Tư Hoạch vào bờ hỏi han rồi rít.

Đại khái Tư Hoạch trình bày:

- Tới ao sấu, ông Năm Hên đi vòng quanh dòm địa thế rồi ngồi xuống

uống một chung rượu. Kế đó ông với tôi lấy xuồng(10) đào một đường nhỏ, ngày một cạn, từ ao lên rừng chừng mười thước. Xong xuôi, ông biểu tôi bứt cho ông một nắm dây cóc kèn. Phần ông thì lo đốn một đổng cây mốp tươi(11), chặt ra khúc chừng ba tấc.

Lửa châm vô sậy để, cóc kèn xung quanh, bắt cháy xuồng đóm sậy để trong ao. Chập sau, bị khói bay cay mắt, ngộp thở, phần thì nước sôi nóng, sáu bò lên rừng theo con đường đào sẵn hồi nãy. Tức thời, ông Năm Hên chạy lại Sáu há miệng hung hăng đòi tấp ông. Ông dứt vô miệng sáu một khúc mốp. Sáu tấp lại, dính chặt hai hàm răng: như mình ngậm một cục mạch nha quá lớn, muốn há miệng cho rộng để nhả ra cũng không được. Sau khi bị khúc mốp khóa miệng, còn cái đuôi đập qua đập lại ông Năm Hên xách cây mác nhắm ngay sau lưng sáu mà xấn nhẹ nhẹ để cắt gân đuôi. Đuôi sáu bị liệt. Thế là mình yên trí, lấy dây cóc kèn trói thúc ké hai chân sau của nó lại, chừa hai chân trước để nó bơi tiếp với mình.

- Thực là bực thánh của xứ này rồi! Mưu kế như vậy thực quá cao cường. Ông đâu rồi? Sao không thấy ông về Xóm mình nhất định đền ơn ông một số tiền, nuôi ông cho tới già, ở xóm này. Bà con tính sao? Tư Hoạch nói:

- Mà quên! Ông biểu tôi về trước cho bà con coi thử. Phần ông mắc ở lại cúng "đất đai vương trạch" (12) rồi đi bộ về sau.

Chưa dứt lời, bên sông nghe tiếng hát của ông Năm Hên, ngày một rõ:

Hồn ở đâu đây

Hồn ơi! Hồn hỡi!

Xa cây xa cối,

Xa cội xa nhành,

Đầu bãi cuối gành,  
Hùm tha, sấu bắt,  
Bởi vì thất ngật,  
Manh áo chén cơm,  
U Minh đỏ ngòm,  
Rừng tràm xanh biếc!  
Ta thương ta tiếc,  
Lập đàn giải oan...

Tiếng như khóc lóc, nài nỉ. Tiếng như phẫn nộ, bi ai Ghê rợn nhứt là khi thấy ông đi ra khỏi mé rừng, áo rách vai, tóc rối nùi, mắt đỏ ngầu, bó nhang cháy đỏ quơ qua quơ lại trên tay

- Coi tướng của ông ghê như tướng thầy pháp! Một người thốt lên như vậy

Nhưng có tiếng khóc sục sùi đâu đây. Đó là vài cụ già, bà lão chạnh nhớ đến tổ tiên, đến bạn bè của mình, biết đâu trên bước đường sanh nhai giữa chốn nước đỏ rừng xanh, có thân nhân của họ đã bỏ thân vì đàn sấu này. Bó nhang đang cháy kia có giải oan được cái chết của họ không chớ?

Chú thích:

- 1.Tràm thủy: Loại đất thấp ngậm nước.
- 2.Lung: đầm nhỏ, sinh lầy cạn
- 3.Ăn ong: lấy mật ong trong rừng
- 4.Dây cóc kèn: loại cây dây leo ở rừng nước mặn bền chắc, dùng để trói buộc rất tốt.
- 5.Xuồng lường: xuồng được làm bằng một cây đục thành (xuồng độc mộc)

- 6.Tam tinh: điểm ở trán, giữa hai mắt.
- 7.Mác thông: mác có cán dài
- 8.Kiên Giang đạo: đạo là đơn vị hành chính thời xưa tương đương một châu, một quận.
- 9.Lợn nhang trần: bó (lợn) nhưng không có bao (trần). Nhà nghèo dùng loại nhang này, vì rẻ tiền.
- 10.Xuồng: thuồng (dụng cụ để đào đất).
- 11.Mốp tươi: loại cây như cây vông, gỗ xốp, dẻo, có thể làm nút chai hay cốt mự Cá sấu ngậm phải khúc gỗ mốp, hai hàm răng dính chặt không há miệng ra được nữa
- 12.Cúng "đất đai vương trạch": cúng thần cai quản đất đai (vương trạch, thực ra là viên trạch, nghĩa là vườn đất, dân gian nói trạch ra là vương trạch)

---

Nguồn: May4phuong  
Được bạn: Thành Viên VNthuquan đưa lên  
vào ngày: 27 tháng 12 năm 2003